

- Dobrý deň, volám sa Vladimír Plachetka a mojou dnešnou témou je **ŽIAK Z HĽADISKA SPÁVANIA**.
  - Túto tému si rozoberieme na 3 podtémy
    - 1. Problémové správanie a poruchy správania
    - 2. Agresia a šikanovanie
    - Odmeny a tresty
-
- Začneme prvou podtémou, teda **PROBLÉMOVÉ SPRÁVANIE**
    - Čo je PS?
      - Pod pojmom PS chápeme žiaka s poruchami správania, ktoré sa odchyľujú od bežných noriem správania
    - **Delenie z hľadiska narúšania V-VP**
      - 1. Nespolupracujúce nerušivé správanie
        - Tu môžeme zaradiť napríklad: záškoláctvo, podvádzanie, neplnenie DÚ, nenosenie pomôcok, ...
      - 2. Nespolupracujúce rušivé správanie
        - Do tohto delenia zaradzujeme: skákanie do reči, vulgarizmus, vyrušovanie, šikanovanie spolužiakov, ...
    - **Spôsoby správania**
      - Podľa Rudolfa Dreikursa rozlišujeme 4 spôsoby správania, ktoré nazval chybnými cieľmi
        - 1. Upútanie pozornosti - Ak nás chce dieťa zaujať ale nedarí sa mu to, tak sa to pokúša negatívnym správaním. V takom prípade by mal učiteľ prehliadať negatívne správanie žiaka alebo zareagovať nečakaným spôsobom
        - 2. Boj o moc – Ak je dieťa presvedčené o tom, že si môže robiť čo chce len ak bude mať dôležité postavenie. V tomto prípade by sa mal učiteľ ovládnuť a upustiť od boja.
        - 3. Pomsta – Dieťa je presvedčené o tom, že si moc získa len vtedy, ak niekomu ublíži. Učiteľ takéto správanie žiaka nemá oplácať ale naopak by sa mal snažiť zlepšiť ich vzájomný vzťah.
        - 4. Predvádzanie neschopnosti – Deti, ktoré sa cítia byť menej cenné, neúspešné pri práci, nešikovné, ... Učiteľ sa musí v tomto prípade sústrediť na jeho úspechy, schopnosti a treba ho veľmi povzbudzovať.
    - **Prejavy**
      - Prejavy PS môžu byť: pr. agresivita, krádež, klamstvo, šikanovanie, bitka či vyvolávanie bitiek, záškoláctvo, ...
      - Podľa Končerkovej a Monátovej tu patria:
        - 1. Zlozvyky a zlé návyky – u detí v predškolskom veku, ktoré sú nezámerne. Pr. mľaskanie pri jedení, špáranie sa v nose, lenivosť, ...
        - 2. Neposlušnosť a nedisciplinovanosť – dieťa neposlúcha pokyny, kedy sa snaží upútať pozornosť neprístojným správaním
        - Vzdorovivosť a negativizmus – je odpor jednotlivca voči výchovnému pôsobeniu

- **Riešenie**
  - PS musíme riešiť čo najskôr, aby sme vedeli odhadnúť podstatu nežiadúcich prejavov a snažili sa ich zvládnuť pedagogickými prostriedkami v spolupráci s rodičmi

---

- **PORUCHY SPRÁVANIA (PS)**
  - **Čo** chápeme pod týmto pojmom?
    - PS je vážna forma problémového správania, kedy ide o psychiatrickú diagnózu.
  - **Faktory**
    - Poznáme biologické faktory a faktory prostredia, ktoré pôsobia vo vzájomnej interakcii.
    - 1. Biologické – patrí tu genetická predispozícia, narušenie štruktúry a funkcie CNS, narušený kognitívny vývin
    - 2. Faktory prostredia – medzi najdôležitejším vonkajším faktorom radíme rodinné prostredie
  - **Klasifikácia**
    - 1. Podľa vplyvu na socializáciu jedinca
      - socializované – zlé vzťahy v rodine aj mimo nej
      - nesocializované – sú poruchy kde chýbajú hlbšie vzťahy jedinca s prostredím
    - 2. Podľa príčiny
      - psychologicky podmienené poruchy – poruchy na základe psychiatrických porúch
      - sociálne podmienené poruchy – poruchy v správaní spôsobené vplyvom najmä rodinného prostredia
    - 3. Podľa agresivity
      - agresívne poruchy – šikanovanie, vandalizmus, krádež
      - neagresívne poruchy – úteky, lož, záškoláctvo
    - 4. Podľa stupňa spoločenskej závažnosti
      - disociálne správanie – ide o neprimerané správanie, kt. je možné zvládnuť bežnými pedagogickými postupmi
      - asociálne správanie – je porušovanie spoločenských noriem
      - antisociálne správanie – ide o protispoločenské správanie zamerané proti ľuďom a spoločnosti
  - **Riešenie**
    - Učiteľ musí problémy riešiť včas. Mal by stanoviť pravidlá a sankcie aby žiaci vedeli čo môžu a čo nie

---

- **AGRESIA**
  - **Čo?**
    - ide o konanie , ktorým sa prejavuje násilie voči objektu alebo nepriateľstvo so zámerom ublížiť
  - **Druhy**
    - Agresia sa najčastejšie delí na
      - 1. fyzická a neverbálna

- 2. útočná a obranná
  - 3. priama a nepriama
  - 4. obráťaná navonok alebo dovnútra
- **Delenie**
  - 1. Delenie uvedieme podľa Oravcovej
    - 1. efektívna – prítomnosť silných emócií
    - 2. inštrumentálna – dosiahnutie cieľa
    - 3. tyranizovaná – ide o opakované ubližovanie počas istého časového obdobia
  - 2. Delenie uvedieme podľa Martíneka (podľa smeru)
    - 1. A na neživých predmetoch
    - 2. A na zvieratách
    - 3. A zameraná proti ľuďom
    - 4. Autoagresia – ide o seba poškodzovanie alebo samovraždu
- **ŠIKANOVANIE**

  - **Čo?**
    - je jav, kedy jeden alebo viac žiakov opakovane týrajú spolužiaka/kov
  - **Podmienky**
    - Ak chceme hovoriť o šikanovaní, musí spĺňať 3 podmienky
      - 1. Prevala sily šikanujúceho nad šikanovaným
      - 2. Šikanovaný to vníma ako niečo nepríjemné
      - 3. Takéto správanie sa opakuje
  - **Kto tu spadá?**
    - 1. Šikanujúci – ten, kto šikanuje
    - 2. Šikanovaný – ten, kto je obeťou šikany
  - **Dôsledky**
    - Môžu byť veľmi negatívne, napríklad psychické problémy až poruchy
  - **Riešenie**
    - Učiteľ rozpozná a zachytí varovné signály šikany
    - pri odhalení nečakať, musíme ihneď konať
    - Musíme si premyslieť či budeme postupovať súkromne alebo verejne
    - Ponúkneme obeti radu či pomoc a šikanujúcemu ukážeme, že s jeho správaním nesúhlasíme
  - **Prevencia**
    - Škola môže zrealizovať pod vedením psychológov preventívne programy proti násiliu aby sa čo najviac zabránilo šikanovaniu
- **ODMENA**

  - **Čo?**
    - vyjadruje kladné sociálne hodnotenie, ktoré prináša odmenenému uspokojenie, príjemnosť či radosť
  - **Podoby**
    - Odmena môže mať rozličné podoby, napr.: pochvala, úsmev, kladné hodnotenie, darček, peniaze, ...
  - **Delenie**

- 1. Materiálne – hmatateľné veci
    - 2. Sociálne – pozornosť, pochvala, uznanie
    - 3. Symbolické – body, hviezdičky, známky
  - **Zásady**
    - Okamžitosť
    - Zaslúženosť
    - Je dobré aj spájať odmeny s inými odmenami
    - S odmenami to však netreba preháňať, čím menej --- tým väčší účinok
-
- **TREST**
    - **Čo?**
      - Vyjadruje negatívne sociálne hodnotenie, ktoré prináša trestanému obmedzenie jeho potrieb, nepríjemnosť či frustráciu
    - **Podoby**
      - Tak ako odmena tak aj trest má niekoľko podôb:
        - 1. Fyzické – vyvoláva strach
        - 2. Psychické - hrozenie, výčitky, krik, odmeranosť
    - **Zásady**
      - trest by mal byť málo agresívny
      - nemá vyvolávať strach
      - dieťa má vedieť prečo je trestaný
      - primeranosť
    - **Následky**
      - je veľmi ťažké predvídať
      - u jedného žiaka môže ten istý trest viesť k zamedzeniu negatívneho správania u druhého zase nie
      - Ten istý trest môže mať rôzny účinok
    - **Nevýhody**
      - Trest popiera práva dieťaťa
      - Vzniká tu presvedčenie dieťaťa, že dospelý má právo trestom zraňovať jeho tak má aj on právo zraňovať dospelého svojím správaním
      - Učitelia strácajú trestom rešpekt a dôstojnosť v očiach žiakov

AKTIVITY

- **1. Pojem šikanovanie**

Cieľ: definovať šikanovanie, poznať možnosti obrany šikanovania

Na tabuľu napíšeme nadpis šikanovanie, ktorý je zakrúžkovaný. Vyzveme žiakov, aby postupne chodili k tabuli a písali k slovu šikanovanie čo ich napadne, čo si myslia a to tak, že od slova šikanovanie si napíšu šípku a dopíšu slovo . Po vystriedaní všetkých žiakov pri písaní na tabuľu, spoločne so žiakmi sa pokúsime sformulovať definíciu šikanovania. Na tabuli môžu byť napríklad napísané slová: bitka, kopanie, nadávanie, časté ubližovanie, škaredé nadávky, vysmievanie, robenie naschvál. Žiakov navedieme na jednoduchú formuláciu čo slovo šikanovanie znamená. Napríklad

môžeme sformulovať takúto definíciu: šikanovanie je zámerné ubližovanie spolužiakom. O šikanovaní hovoríme vtedy, ak sa ubližovanie opakuje. Oznámime žiakom, čo je a čo ešte nie je šikanovanie.

Túto aktivitu urobíme pred výkladom šikanovania

- 2. Rozoznávanie telesného a psychického šikanovania
Na papieri máme napísané rôzne situácie telesného a duševného šikanovania, ktoré budem čítať mojím kolegom. Za každou situáciou sa opýtam o ktoré ide. Spätnú odpoveď získam tak, že sa kolegovia prihlásia. Ak bude problémová situácia, pokúsime sa ju spoločne vyriešiť a začleniť ju.
  - a) Opakované nadávky na jednu alebo viac osôb
  - b) Neustále výsmechy kamarátovi
  - c) Opakované vyhrážanie zbitím
  - d) Úmyselné poškodzovanie spolužiakových vecí
  - e) Poškodzovanie spolužiakových odevov
  - f) Okrádanie spolužiaka o peniaze
  - g) Ohováranie spolužiaka
  - h) Zámerné zneužívanie spolužiaka - napr. Choď mi kúpiť..! Prines mi.! Uprac to.!
  - i) Využívanie spolužiaka k tomu, aby písal za niekoho domáce úlohy
  - j) Roznášanie nepravdivých informácií o spolužiakovi, ktoré vedú k jeho poníženiu
  - k) Kopanie spolužiaka
  - l) Násilné správanie k spolužiakovi (hryzenie ho, mlátenie, postrkovanie)
  - m) Nútenie spolužiaka robiť niečo, čo on sám nechce, je mu to proti srsti
  - n) Využívanie spolužiaka pre činnosti nelegálne - žiak kradne pre trýzniteľa, ubližuje iným kvôli nemu
  - o) Ublížovanie spolužiakovi prostredníctvom nejakého predmetu
  - p) Zhadzovanie vlastnej viny na trýznenú osobu - "ja som to neukradol, to on"
  - q) Vyradenie svojho spolužiaka zo skupiny - nikto sa s ním nebaví, nikto mu nič nepožičia, nikto mu nenesia úlohy
  - r) Robenie spolužiakovi naschvály - schovávanie desiaty či iných predmetov,
  - s) Pokladanie ostrých predmetov na stoličke

3. Herectvo

Kolegov rozdelím do skupiniek po dvoch. Každému rozdám papierik, kde je rozpísaná situácia, ktorú majú stvárniť.

1. Zatváranie spolužiaka na WC (Šikanovanie)
2. Búchanie hlavou o tabuľu (Agresia)
3. Spolužiak búcha spolužiakovu hlavu o tabuľu (Šikanovanie)
4. Kradnutie desiaty (Šikanovanie)
5. Spolužiak sa pomýlil a ja sa mu smejem (Šikanovanie)
6. Vyhrážanie sa pomocou gestikulácie